הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם סִימָן קסג קסד

(ד) א]יִטֹּל * יָדָיו (ה) בְּמַפָּה וְאוֹכֵל פַּת, ב]אוֹ דָּבָר שֶׁטִּבּוּלוֹ (ו) בְּמַשְׁקֶה, (אוֹ אוֹכֵל (ז) עַל יָדֵי (כ) כַּף): ב ג]הַמַּאֲכִיל לַאֲחֵרִים (ח) אֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם. וְהָאוֹכֵל צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם, (ט) אַף עַל פִּי שֶׁאַחַר נוֹתֵן לְתוֹךְ פִּיו וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ בַּמַּאֲכָל, (י) ג]וְהוּא הַדִּין לָאוֹכֵל בְּמַגְרָפָה (פֵּרוּשׁ, כְּלִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁנַּיִם פירי״ק בְּלַע״ז) שֶׁצָּרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם. *(וְאָסוּר לְהַאֲכִיל (יא) לְמִי שֶׁלֹּא נָטַל יָדָיו, (יב) מִשּׁוּם 'לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל'

(ויקרא יט יד)) (הרבינו יונה סוף פרק אלו דברים (נכלות מכ ד״ה ואוכל)):

א חִלִּין ק״ו (ע״ב).
ב טוּר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ״ם (ברכות פ״ו ה״ז).

קסד דִּין שֶׁיָּכוֹל לְהַתְנוֹת עַל הַנְּטִילָה. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א * א]נוֹטֵל אָדָם יָדָיו שַׁחֲרִית (א) וּמַתְנֶה עֲלֵיהֶם כָּל הַיּוֹם, (ב) אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת (ג) הַדְּחָק, ב]וּבִלְבַד

ב חִלִּין ק״ו (ע״ב).
ג הָרֹב רַבֵּנוּ יוֹנָה סוֹף פֶּרֶק ח׳ דְּבָרוֹת (מכ. ד״ה אוכל).

בֵּאוּר הַגְּרָ״א

יטל בָּהֶם בִּלֹּא בְּרָכָה וְלֹא חִישִׁינַן שֶׁיִּטְעוּ לוֹמַר שָׁהֵם כְּשָׁרִים. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (סי׳ קנט הגה״ט): (ב) כָּף. עַיִן לְעֵיל סִימָן קנ״ח סְעִיף קָטָן י״ב. וְעַיִן בְּסֵפֶר בְּנֵי חֵיָא (סק״ב) וּבְסֵפֶר פֶּרַח שׁוֹשָׁן חֵלֶק אֹרַח חַיִּים כְּלָל א׳ סִימָן ט׳. וּבְיַד אַהֲרֹן (הגה״ט):

בֵּאוּר הַלָּכָה

א (ג) **הַדְּחָק.** וְרַשׁ״ל (בית של שלמה חולין פ״ח סי׳ כב) הֶחְמִיר דַּוְקָא בְּשָׁעַת הַדְּחָק מֵהֲנֵי תְּנָאֵי, וּמִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁיּוּשַׁב בַּצָּנְלָה עִם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וְאֵין מַמְתִּינִין עָלָיו חֲשִׁישׁ שָׁעַת הַדְּחָק:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הוּא מְשַׁעֵר שֶׁיֵּשׁ מַיִם (ג) תַּחַת אַחַר אַרְבָּעָה מִילִין מֵחַיָּב לְהַמְתִּין עַד שֶׁיָּכוֹא לְשָׁם, וּלְאַחֲרָיו דַּיּוֹ לוֹ טָרְחָה לַחֲזֹר מִדַּרְכּוֹ, סַגִּי (ג) בְּשִׁעוּר מִיל כְּשֶׁמְּשַׁעֵר שֶׁלֹּא יִמְצָא בּוֹ מַיִם מֵהָר עַל יְדֵי מַפָּה. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּהוּא הַדִּין אִם מְסָפָק שָׁמָּא לֹא יִמְצָא מַיִם לְפָנָיו בְּשִׁעוּר אַרְבָּעָה מִילִין וּלְאַחֲרָיו מִיל, וְהוּא תָּאֵב לֶאֱכֹל, מֻתָּר גַּם כֵּן (ד) עַל יְדֵי מַפָּה. (ה) וְשׁוֹמְרֵי גִּנּוֹת וּפַרְדֵּסִין כְּשֶׁצְּרִיכִין לֵילֵךְ אַחַר מַיִם אֵינָם מְחַיְּבִין אֶלָּא פָּחוֹת מִמִּיל כְּמוֹ מִלְּאַחֲרָיו, מִשּׁוּם שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲזֹב שְׁמִירָתָן. וְהַחַיָּי אָדָם (ח״א כלל מ סעי׳ יא) וּשְׁאָרֵי (ו) אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ ג]דְּכָל הַיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ גַּם כֵּן אֵינוֹ מְחֻיָּב לִטְרֹחַ אַחַר מַיִם אֶלָּא פָּחוֹת מִמִּיל כְּמוֹ מִלְּאַחֲרָיו, דֶּרֶךְ לָפָנָיו בְּדֶרֶךְ שֶׁהוֹלֵךְ בְּלָאו הָכִי לְשָׁם הִצְרִיכוּהוּ לְהַמְתִּין עַד אַרְבָּעָה מִילִין: (ד) **יִטֹּל יָדָיו וְכוּ'.** צָרִיךְ לוֹמַר לְשׁוֹן שֶׁכְּוָנָתוֹ יָדָיו [מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ג)]: (ה) **בְּמַפָּה.** אוֹ בְּשׁוּם דָּבָר [גְּמָרָא (חולין קו:)], וְעַיִן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ידיו) דִּלְרֹעַת הַמְחַבֵּר מִסְתַּבְּרָא דְּצָרִיךְ לִכְרֹךְ שְׁתֵּי יָדָיו דַּוְקָא, (ז) דְּאַף שֶׁאוֹכֵל בְּאַחַת שֶׁמָּא יִגַּע בַּחֲבֶרְתָּהּ, ד]אָמְנָם לְדַעַת רַמ״א יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

(ו) **בְּמַשְׁקֶה.** דְּגַם בָּזֶה הִצְרִיכוּ נְטִילָה כְּדִלְעֵיל בְּסִימָן קנ״ח (סק״ד), וְעַיִן מַה שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״כ). כָּתַב הָאֱלִיָּה רַבָּה (סק״ה) דְּבָמָקוֹם שֶׁאֵין לוֹ מַפָּה מֻתָּר אַף בְּלֹא מַפָּה, כֵּיוָן דְּאֵין יָכוֹל לְהִשִּׂיג מַיִם בְּשִׁעוּר זֶה, אַף בֶּאֱמֶת הוּא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְצוּי דְּאִטּוּ בִּגְבָרֵי עַרְטִלַאי עָסְקִינַן דְּלֵית לֵיהּ שׁוּם סוּדָר שֶׁיְּהֵיָה יָכוֹל לִכְרֹךְ יָדָיו בּוֹ, וּבְוַדַּאי מֻחְיָב לַעֲשׂוֹת כֵּן, דְּהָעֲרוּךְ מַפָּה לָאו יְחִידָאָה הוּא, דְּגַם הָרַבָּנוּ חֲנַנְאֵל בְּפֵרוּשׁוֹ עַל פְּסָחִים [שָׁנִינוּ עַתָּה לְאוֹרוֹ] בְּדַף (מ״ז) [מ״ר] (ע״א ד״ה והני מילי) כָּתַב בְּהֶדְיָא כֵּן: (ז) **עַל יְדֵי כַּף.** (ס) הָאַחֲרוֹנִים נִתְקַשׁוּ בָּזֶה דִּמְנָא לֵיהּ לְרַמ״א דִּין זֶה, וְשָׁאנֵי מַפָּה שֶׁיָּדוּ מְכָסֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁיָּדוּ מְגֻלֶּה חֵישִׁינַן טִפֵּי דִּילְמָא אָתֵי לְמִינְגַּע, וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד) יָשְׁבוּ בְּדַחַק עַיִן שָׁם, ה]וְעַל כֵּן נִרְאֶה דְּאִם יֵשׁ לוֹ מַפָּה יִכְרֹךְ בְּמַפָּה דַּוְקָא. **ב** (ח) **אֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם.** אַף עַל פִּי שֶׁנּוֹגֵעַ בְּהַמַּאֲכָל, דְּלֹא תִּקְּנוּ רַבָּנָן נְטִילָה אֶלָּא לְהָאוֹכֵל בִּלְבַד: (ט) **אַף עַל פִּי וְכוּ'.** דְּלֹא פְלוּג רַבָּנָן בְּאוֹכֵל בֵּין נוֹגֵעַ לְאֵינוֹ נוֹגֵעַ [לְבוּשׁ]: (י) **וְהוּא הַדִּין לְאוֹכֵל בְּמַגְרָפָה.** דְּלֹא עָדִיף מֵאוֹכֵל מֵחֲמַת מַאֲכִיל דְּצָרִיךְ נְטִילָה: (יא) **לְמִי שֶׁלֹּא נָטַל יָדָיו.** דַּוְקָא בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא נָטַל, אֲבָל בְּסָפֵק מֻתָּר [כֵּן הוּא לְפִי מַה שֶׁצִּדֵּד הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן קס״ט סָעִיף קָטָן ה׳ עַיִן שָׁם], וּבִפְרָט דִּלְעָנִי בְּתוֹרַת צְדָקָה בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר בְּסָפֵק, עַיִן שָׁם בְּסָעִיף ב׳. וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב הִכְשַׁנְתָּן לְעָנִי שֶׁלֹּא קִים לֵיהּ בְּנַוֵּיהּ לֶאֱכֹל, שֶׁיֹּאמַר קוּם נְטֹל יָדֶיךָ [אֱלִיָּה רַבָּה (סק״ח)]: (יב) **מִשּׁוּם 'לִפְנֵי עִוֵּר'.** דְּהַיְינוּ בְּלֶחֶם שֶׁל הַמַּאֲכִיל, דְּבָלֶחֶם שֶׁל הָאוֹכֵל לָקַחַת בְּעַצְמוֹ אֵין כָּאן 'לִפְנֵי עִוֵּר', מִכָּל מָקוֹם כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאָסוּר גַּם בָּזֶה, מִשּׁוּם דְּאָסוּר לְסַיֵּעַ יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבֵרָה.

וְעַיִן בְּפִרְי מְגַדִּים (א״א סק״ב):

א (א) **וּמַתְנֶה עֲלֵיהֶם.** בְּפִיו, (ב) אוֹ עַל כָּל פָּנִים שֶׁיְּכַוֵּן בְּלִבּוֹ שֶׁיַּעֲלֶה לוֹ נְטִילָה זוֹ לְכָל הָאֲכִילוֹת שֶׁיֹּאכַל בְּכָל הַיּוֹם. וְצָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁתְּהֵיָה הַנְּטִילָה בְּהֶכְשֵׁר כָּל הַדְּבָרִים הַנִּצְרָכִים לִנְטִילַת יָדַיִם לַאֲכִילָה, כְּגוֹן בִּכְלִי שָׁלֵם, וּבְכֹחַ גַּבְרָא, וּבְמַיִם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנּוּ מֵרְאֵיהֶן, וְשֶׁלֹּא נַעֲשָׂה בָּהֶן מְלָאכָה, וְכַמְבֹאָר בַּסִּימָנִים הַקּוֹדְמִים, אַף דִּבְנְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית אֵין קְפִידָא כָּל כָּךְ בְּכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים כְּמַבֹּאָר בְּסִימָן ד׳ (סעי׳ א־ז), זֶה כַּיָּן שֶׁהוּא לַאֲכִילָה שָׁאנֵי: (ב) **אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַדְּחָק.** וְיֵשׁ מִן (ג) הַפּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵין לְהָקֵל בָּזֶה כִּי אִם בְּשָׁעַת הַדְּחָק, כְּגוֹן שֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ: (ג) וְיָרֵא שֶׁלֹּא יִמְצָא שָׁם מַיִם, וְכֵן כְּשֶׁיּוֹשֵׁב בַּצָּנְלָה עִם עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים וְאֵין מַמְתִּינִין עָלָיו כְּשֶׁיֵּרֵד וְיַחֲפֹּשׂ אַחַר מַיִם, חֲשִׁישׁ שָׁעַת הַדְּחָק אַף שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ מַיִם בַּדֶּרֶךְ הַהִיא, וּמְהֲנֵי כְּשְׁנוֹטֵל שַׁחֲרִית וּמַתְנֶה, וְעַיִן לְקַמָּיהּ סוֹף סָעִיף קָטָן ד׳ מַה שֶׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) **כַּן אִיתָא בְּגְמָרָא** (פסחים מו.), **וּבְדֶרֶךְ הַחַיִּים** (דין מי שאין מצורים לפניו מים לנטילה ס״א) **כָּתַב בָּזֶה וְכֵן לְעִנְיַן שִׁעוּר מִיל שֶׁלֹּא בִּדְקְדּוּק עַיִן שָׁם, וְעַיִן בְּאֵלִיָּה רַבָּה** (סק״א) **שֶׁמְּסִיק גַּם כֵּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כְּאן לְעִנְיַן מִיל:** (ג) גַּם זֶה בְּגְמָרָא (שם) דְּפָחוֹת מִמִּיל דַּוְקָא חוֹזֵר: (ד) **וּלְעִנְיַן כַּף עַיִן בְּפִרְי מְגַדִּים** (א״א סק״א) **שֶׁמְּצַדֵּד לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְהָקֵל בְּסָפֵק זֶה, וּבְדֶרֶךְ הַחַיִּים** (שם) **הֶעֱתִיק דְּאַף עַל יְדֵי כַּף מַתָּר בְּסָפֵק. וּלְמַעֲשֶׂה נִרְאֶה לְהַחְמִיר כְּהַפְרִי מְגַדִּים,** דְּאֲפִלּוּ בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא יִמְצָא מַיִם גַּם כֵּן כַּמָּה אַחֲרוֹנִים וְהַגְּרָ״א מִכְּלָלָם מְפַקְפְּקִין עַל הָרַמ״א שֶׁמַּתִּיר, דְּאֵין לוֹ מָקוֹר לָזֶה, וְהַבּוֹ דְּלֹא לוֹסִיף עֲלֵהּ: (ה) מָצָן אַבְרָהָם (סק״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (ו) הַפְּרִי מְגַדִּים (שם) וְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם): (ז) וּכְמוֹ בִּנְטִילָה שֶׁצָּרִיךְ לִטֹּל שְׁתֵּי יָדָיו דַּוְקָא, **וְגַם שִׁעוּר הַכְּרֵיכָה מִסְתַּבֵּר דְּהוּא גַּם כֵּן כְּשִׁעוּר שֶׁצָּרִיךְ לִטֹּל יָדָיו בְּמַיִם** הַמְבֹאָר בְּסִימָן קס״ט סָעִיף ד׳: (ס) הָאֱלִיָּה רַבָּה (סק״ד) וְהַגְּרָ״א וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ה):

א (ט) כֵּן מְצַדֵּד הָאֱלִיָּה רַבָּה (סק״א) עַיִן שָׁם: (י) רַשׁ״ל (בית של שלמה חולין פ״ח סי׳ כב) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) עַיִן שָׁם: (יא) **וְאַף שֶׁשִּׁעֲרוּ שֶׁבְּתוֹךְ אַרְבָּעָה מִילִין יִמְצָא שָׁם מַיִם גַּם כֵּן מֵהֲנֵי תְּנָאֵי** [מַסְקָנַת פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״א), דְּלֹא כְּרַשׁ״ל (שם) שֶׁהִפְרִיז בָּזֶה לְהַחְמִיר עַיִן שָׁם, וּכְאֲמַת מִפְּשָׁטָא דְּיִשְׁנָא דְּטוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ (סי׳ קלה) וְאוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ נד) גַּם כֵּן לֹא מְשַׁמַע כֵּן עַיִן שָׁם]:

דיקוטי דברי הרב: א] ובסידור (הכ״ב) כתב: ויש מקילים למהלך בדרך ואין לפניו מים עד יותר מד׳ מילין לכרוך שתי ידיו במפה ולאכול, ויש חולקים, והמחמיר תבוא עליו ברכה. **ב]** וכן כתב בשו״ע הרב (ס״א). ובסידור (שם) כתב לגבי דבר שטיבולו במשקה: ובשעת הדחק שאין מים מצויים כגון בדרך [היינו שאין מצויים במקומו אף שמצויים תוך ד׳ מיל], אפשר להקל לאכול על ידי מפה לכרוך על שתי ידיו, אבל לאכול פת אין שום צד היתר בעולם לא על ידי כף וסכין ולא על ידי מפה [כשמים מצויים תוך ד׳ מיל]. **ג]** ובשו״ע הרב (ס״א) כתב שהיושב בביתו צריך לילך ד׳ מילין אם יודע שימצא מים. **ד]** ולשון שו״ע הרב (שם) הוא: יכרוך ידיו במפה. וכן בסידור (שם) כתב לכרוך שתי ידיו במפה. **ה]** ובשו״ע הרב (שם) כתב: יכרוך ידיו במפה וכו׳, או אוכל ע״י כף [בסידור (שם) הזכיר רק היתר ע״י מפה ולא כתב היתר ע״י כף]. **ו]** עיין שו״ע הרב סימן שמ״ז (ס״ד).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם סִימָן קסד

(ג) שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם, (ד) (וְלֹא (ב) יְטַנֵּפֵם) (טור). (ה) [ג]וְאִם מַיִם מְצוּיִים לוֹ, טוֹב שֶׁיַּחֲזֹר וְיִטֹּל יָדָיו אֲבָל לֹא יְבָרֵךְ. הַגָּהָה: וְהָא דְּמַהְנֵי תְּנַאי, דַּוְקָא בִּנְטִילָה (ו) שֶׁאֵינָהּ צְרָכָהּ (ג) אֲכִילָה, דּוּמְיָא דִּנְטִילַת שַׁחֲרִית, אֲבָל אִם נוֹטֵל לְצָרְכָּהּ אֲכִילָה (ז) *לֹא מַהְנֵי (ד) תְּנַאי בְּאוֹתָהּ נְטִילָה (בית יוסף (ד"ה ומ"ש וכו' דדוקא) בשם הרבינו יונה (מרכות מפ: ד"ה טוטן)): ב [ד]מִי שֶׁעוֹמֵד בְּסְעוּדָה (ח) וְנִזְכַּר שָׁנָגַע * בְּשׂוֹק (ה) וְיָרֵךְ (ט) וּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים בָּאָדָם, (י) אוֹ שֶׁחִכֵּךְ בְּרֹאשׁוֹ וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה,

(ג) שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵהֶם. כְּתַב בְּשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ג) דְּהָאִידָנָא נָהֲגוּ עָלְמָא שֶׁלֹּא לְהֶתְנוֹת דְּאֵין יְכוֹלִין לְזַהֵר שֶׁלֹּא יְטַנְּפֵם עַיֵּן שָׁם:

(ג) אֲכִילָה. כְּגוֹן שֶׁיֵּצֵא מִבֵּית הַכִּסֵּא, אוֹ לִטְבּוֹלוּ בְּמִשְׁקֶה וְהֶתְנָה שְׁנִטְילָה זוֹ יַעֲלֶה לוֹ לִצְרָכָהּ אֲכִילָה הֲרֵי כְּגָנָּה מְעֻלֶּיהָ, וּמֵה שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן קנ"ח סָעִיף ד' מִירֵי שֶׁלֹּא

(ד) תְּנַאי. דְּהָא בְּעֵי תְּכָף לִנְטִילָה סְעֻדָּה, אֲבָל אִם נָטַל לַאֲכִילָה אַחַת וּמִתְנָה שֶׁיַּעֲלֶה לוֹ גַּם לַאֲכִילָה אַחֶרֶת מֵהֶנַּי, וַאֲפִלּוּ תְּנַאי לֹא בְּעֵי אִם שָׁמַר יָדָיו. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו): ב (ה) וְיָרֵךְ. וַאֲפִלּוּ הַפְּרוּסָה בְּתוֹךְ פִּיו אָסוּר לִבְלֹעַ עַד שֶׁיִּטֹּל יָדָיו. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו):

בֵּאוּר הַלָּכָה

* לֹא מַהֲנֵי תְּנַאי בְּאוֹתָהּ נְטִילָה. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ז) וְהִנֵּה מִפְּתִימַת דִּבְרֵי הָרַמ"א מִשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ מִתְנָה קֹדֶם הַנְּטִילָה שֶׁתַּעֲלֶה לוֹ נְטִילָה זוֹ אֶלָּאחַר אֵיזֶה שָׁעָה גַּם כֵּן לֹא מַהֲנֵי, כֵּיוָן דִּנְטִילָתוֹ הוּא כְּדֵי לֶאֱכֹל בְּעֵינָן שֶׁיִּסְמוֹךְ סְעוּדָתוֹ לִנְטִילָתוֹ, וְאֵינוֹ מוּכָן כָּל כָּךְ דְּכֵיוָן שֶׁמִּתְנָה קֹדֶם נְטִילָתוֹ הֲרֵי הוּא כִּנְטוּל שֶׁלֹּא לְצָרְכָּהּ אֲכִילָה דְּהָא אֵין דַּעְתּוֹ לֶאֱכֹל עַכְשָׁו, וּמַה שֶּׁתִּרֵץ הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ה' דְּהֵתֶם נוֹטֵל יָדָיו לִצְרָכָהּ דָּבָר אַחֵר וְהִתְנָה שֶׁתַּעֲלֶה לוֹ נְטִילָה זוֹ לְמַה שֶּׁיֹּאכַל אַחַר כָּךְ זֶה עֲדִיף מִמָּה שֶׁמִּתְנָה קֹדֶם נְטִילָה שֶׁיִּהְיֶה מְהֻנֵּי הַנְּטִילָה אֲפִלּוּ שֶׁיֹּאכַל אַחַר כָּךְ, וְהוּא דְּחָק], וּבְאֶמֶת הַמְעַיֵּן בִּדְבָרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (שם) יִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ מַכְרִיחַ כְּלָל דְּתְּנַאי לֹא מַהֲנֵי, דְּאִפְשָׁר שֶׁכַּוָּנָתוֹ בְּשָׁלְשׁ הַתְנָה קֹדֶם נְטִילָה, וְאִם כֵּן נְטִילָתוֹ הָיְתָה מִסְתַּמָּא עַל דַּעַת לֶאֱכֹל תֵּכֶף, וּלְהֶכִי צָרִיךְ לְהִסְמִיךְ הַסְּעוּדָה תֵּכֶף, אֲבָל בְּהִתְנָה קֹדֶם נְטִילָתוֹ לֹא מוּכָח מִידִי, וּרְאִיָּה עוֹד לְדִבְרֵינוּ מִמָּה שֶׁמְּקֻשָּׁה אַחַר כָּךְ שָׁם מִנְּטֹל יָדָיו לֹא יְקַדֵּשׁ (פסחים קו:) עַיֵּן שָׁם, דְּלִדְבָרֵינוּ נִיחָא קְשָׁיְתוֹ דְּאִי הַהַקְדּוּשׁ הוּא אַחַר הַנְּטִילָה, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁצָּרִיךְ לְקַדֵּשׁ אַחַר הַנְּטִילָה קֹדֶם הָאֲכִילָה, הֲרֵי כְּאִלּוּ הַתְנָה בִּנְטִילָתוֹ עַל דַּעַת שֶׁיִּפְסִיק בְּקִדּוּשׁ, וְלָמָּה אָסוּר לְקַדֵּשׁ אַחַר כָּךְ, אֲבָל לְפִי דִּבְרֵיהֶם שֶׁסּוֹבְרִים רַבֵּנוּ יוֹנָה דְּלֹא מְהֻנֵּי תְּנַאי כְּשֶׁנּוֹטֵל יָדָיו לִצְרָכָהּ אֲכִילָה לְהַפְסִיק אַחַר כָּךְ, אִם כֵּן מַאי מַקְשֶׁה עַל דִּינוֹ מִנְּטֹל יָדָיו לֹא יְקַדֵּשׁ [וּכְבָר מָצָאתִי מִי שֶׁתִּעְוַרר עַל זֶה בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק"ו), אַךְ מַה שֶּׁתַּרֵץ שָׁם הוּא דְּחַק גָּדוֹל עַיֵּן שָׁם], וְכֵן מָצָאתִי בְּרִיטְבָ"א (חולין קו: ד"ה אמר רב) כְּשֶׁהַקְשָׁה קַשְׁיָא זוֹ דְּרַבֵּנוּ יוֹנָה תֵּרֵץ בְּקִצּוּר דְּהֵתֶם בְּשֶׁלֹּא הִתְנָה, [וְאִי אִפְשָׁר לְתָרֵץ דְּכַוָּנַת הָרַמ"א אִם מִתְנָה אַחַר נְטִילָה, דְּהָא דּוּמְיָא דְּרֵישׁ דִּבְרֵיהֶם דְּמִירֵי בְּתְנַאי קֹדֶם הַנְּטִילָה, לְהַרְשָׁב"א (תורת הבית בית ו שער ד) דְּטַעַם הַתְּנַאי הוּא מִשּׁוּם כַּוָּנָה], וְאִפְשָׁר עוֹד לוֹמַר דַּאֲפִלּוּ לְרַמ"א בְּפָרוּשׁ דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה דְּאֵינוֹ מוֹעִיל תְּנַאי בִּנְטִילָה לְצָרְכָּהּ אֲכִילָה, זֶהוּ דַּוְקָא בִּנְטֹל לֶאֱכֹל תֵּכֶף אֶלָּא שֶׁרָצוֹנוֹ לַעֲשׂוֹת בְּאֶמְצַע אֵיזֶה פְּעֻלָּה גָּבוֹן מְזִיגַת הַיַּיִן וְכַדּוֹמֶה, בָּזֶה אָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי וְאֵינוֹ מוֹעִיל תְּנַאי, דְּכֵיוָן שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל הֲרֵי מְחֻיָּב בִּנְטִילַת יָדָיו וּמִפֶּלְא צָרִיךְ לְהַסְמִיךְ הַסְּעוּדָה לִנְטִילָה, וּלְהֶכִי מוּטָב שֶׁיִּמְזֹג הַיַּיִן קֹדֶם וְאַחַר כָּךְ יֹשַׁל וְיִסְמֹךְ סְעוּדָה לִנְטִילָה, [ג]מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה כְּלָל לֶאֱכֹל עַכְשָׁו אֶלָּא שֶׁנּוֹטֵל יָדָיו וּמַכִּין עַצְמוֹ לֶאֱכֹל אַחַר זְמַן, בָּזֶה אִפְשָׁר מוּדָה הָרַמ"א, דְּהָא אֵינוֹ מְחֻיָּב לִטֹּל יָדָיו עַכְשָׁו כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לֶאֱכֹל, וּבְשָׁעָה שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל נִמְצְאוּ יָדָיו נְקִיּוֹת וְאֵין עָלָיו חִיּוּב נְטִילָה, וְשַׁפִּיר מוֹעִיל תְּנַאי בְּאֹפֶן זֶה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ יוֹנָה סְבָרָא כָּזוֹ לְעִנְיַן נְטִילַת שַׁחֲרִית וְכֵן נִרְאֶה מִלְּשׁוֹן הַלְּבוּשׁ עַיֵּן שָׁם:

ב * בְּשׂוֹק וְיָרֵךְ וְכוּ'. וְאִם נָגַע בְּטֻמְאָה בְּאֶמְצַע אֲכִילָה מִצַּד הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ג) דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִטֹּל יָדָיו, דִּכְלָאוֹ הָכִי בְּזִמַּן הַזֶּה בָּלְנוּ שָׁטְבוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה וְהִתְנָה עֲלֵיהֶם שֶׁיַּעֲלֶה לוֹ הַנְּטִילָה לַאֲכִילָה שֶׁיֹּאכַל אַחַר זְמַן, דְּכֵיוָן שֶׁנָּטַל לְדָבָר אַחֵר וְשָׁלֹא בְּשָׁעַת אֲכִילָה, (ו) לֹא חָשׁוּ בָּזֶה מַה שֶּׁאֵין הַסְּעוּדָה סְמוּכָה לְהַנְּטִילָה: (ז) לֹא מְהֻנֵּי תְּנַאי. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאִם נוֹטֵל יָדָיו לֶאֱכֹל וּמִתְנָה שֶׁיַּעֲשֶׂה דָּבָר אַחֵר קֹדֶם שֶׁיֹּאכַל סְעוּדָה זוֹ עַצְמוֹ זֶה לֹא מְהֻנֵּי, דְּהָא בָּעֵינַן תֵּכֶף לִנְטִילָה סְעוּדָה עַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה כְּמִסְקָנַת הַמְחַבֵּר בְּסִימָן קס"ו (ס"א). מֵיהוּ אִם נָטַל לְצָרְכָּהּ אֲכִילָה (ז) [ב]וְהִתְנָה שֶׁיַּעֲלֶה לוֹ גַּם לַאֲכִילָה שֵׁנִיָּה שֶׁיֹּאכַל בְּאוֹתוֹ יוֹם וְשָׁמַר יָדָיו (מ) גַּם כֵּן מְהֻנֵּי, דְּלֹא גָּרַע מִנָּטַל לְדָבָר אַחֵר, כֵּיוָן דַּאֲכִילָה שְׁנִיָּה אֵין עֲכָשָׁו זְמַנָּהּ: ב (ח) וְנִזְכַּר שֶׁנָּגַע. וְהוּא הַדִּין אִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִשְּׁמִירָתוֹ צָרִיךְ לִטֹּל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ק"ע סָעִיף א' [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז)] וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה, וְאִם נָגַע בְּעוֹד הַפְּרוּסָה בְּפִיו אָסוּר לִבְלֹעַ עַד שֶׁיִּטֹּל יָדָיו [מָגֵן אַבְרָהָם (שם)]: (ט) וּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים שֶׁבְּגוּפוֹ יֵשׁ בָּהֶם זֵעָה, וּלְאַפּוּקֵי בַּמְקוֹמוֹת הַמְגֻלִּים כְּגוֹן פָּנָיו וּמָקוֹם הַמִּגְלָה שֶׁבְּזִרּוֹעוֹתָיו אֵין קְפִידָא וְכַמְבֹאָר בְּסִימָן ד' סָעִיף כ"א, וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה דִּינִים הַשַּׁיָּכִים לְעִנְיָנֵנוּ: (י) אוֹ שֶׁחִכֵּךְ בְּרֹאשׁוֹ.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ג) שֶׁלֹּא יַסִּיחַ דַּעְתּוֹ. מִשְּׁמִירַת יָדָיו שֶׁלֹּא יִגְּעוּ בִּמְקוֹם הַטִּנּוֹפֶת, [וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב הָרַמ"א וְלֹא יְטַנְּפֵם, הוּא פֵּרוּשׁ דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר. וְהַאי וְלֹא, רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא], וַאֲפִלּוּ הָכִי אַף שֶׁיָּדָיו נְקִיּוֹת הִצְרִיכוּ גַּם כֵּן לְהַתְנוֹת מִקֹּדֶם שֶׁיִּהְיֶה עוֹלָה לוֹ הַנְּטִילָה לַאֲכִילָה, מִשּׁוּם דִּנְטִילַת יָדַיִם בָּעֵי כַּוָּנָה לַאֲכִילָה, [א]וּלְהַפּוֹסְקִים דִּלְנְטִילָה לֹא בָּעֵי כַּוָּנָה כַּמְבֹאָר בְּסִימָן קנ"ט סָעִיף י"ג (במשנ"ב ס"ק עה), יֵשׁ לוֹמַר דִּלְהָכִי צָרִיךְ תְּנַאי, (ז) דְּכֵיוָן דִּלְכָל הַיּוֹם הוּא אֵין סוֹמְכִין עַל שְׁמִירָתוֹ שָׁמָּא יִשְׁכַּח וְלָאו אַדַּעְתַּיְיהוּ, אֶלָּא אִם כֵּן הַתְנָה דְּאָז נוֹתֵן לֵב לְהִזָּהֵר יוֹתֵר:

(ד) וְלֹא יְטַנְּפֵם. טִנּוּף הַפּוֹסֵל בִּנְטִילָה הוּא רַק מִצּוֹאָה אוֹ זֵעָה כָּל שֶׁהוּא, וַאֲפִלּוּ רַק נָגַע בַּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים בְּגוּפוֹ וּכְדִלְקַמְּיהּ בְּסָעִיף ב', אֲבָל טִנּוּף עָפָר וְטִיט בְּעָלְמָא אֵינוֹ פּוֹסֵל הַנְּטִילָה. כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאִם הִכְנִיס יָדָיו בְּכֵלִי מַיִם אַחַר הַנְּטִילָה וְלֹא הוֹצִיאָן מִיָּד, דְּתוּ לֵיכָּא חֲשַׁשׁ הֶפְסֵד דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר. כָּתְבוּ הַשְּׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ג) וְאֵלּוּ רַבָּה (סק"ב) שֶׁהָאִידָנָא נָהוּג עָלְמָא שֶׁלֹּא לְהֶתְנוֹת מִשּׁוּם שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְזַהֵר שֶׁלֹּא יַסִּיחוּ דַּעְתָּם מִשְּׁמִירַת הַיָּדַיִם, לְכָךְ מָנְעוּ הַתְנַאי מִכָּל וָכָל [וְהָעֲתִיקִים גַּם בְּדָרְכָּךְ הַחַיִּים (דין מי שאין מצרים לפניו מים לנטילה ס"ג)], וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּהַכֹּל לְפִי עֲרָךְ הַדְּחָק, דִּבְדָחָק גָּדוֹל יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הַתְּנַאי אַף עַכְשָׁו, וְרַק שֶׁצָּרִיךְ וְהֵירוּת וְזִרְיזוּת יְתֵרָה לִשְׁמִירַת יָדַיִם וְלָכֵן יַנִּיחַ יָדָיו בְּבָתֵּי יָדַיִם, וְגַם מִכָּל מָקוֹם אִם יִזְדַּמֵּן לוֹ מַיִם יִטְלֹם פַּעַם שֵׁנִית וּכְדִלְקַמְּיהּ וְכֵן כָּתַב בְּחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל מ סי"ב): (ה) וְאִם מַיִם מְצוּיִים. טַעַם (ה) הַדָּבָר דְּיֵשׁ דֵּעוֹת בַּפּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין דַּאֲפִלּוּ אִם נָקַל לִטֹּל בְּשַׁחֲרִית שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַדְּחָק, הֵינוּ שֶׁלֹּא הָיָה שָׁעַת הַדְּחָק לְגַמְרֵי, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם אֵין מַיִם מְצוּיִים בְּסָמוּךְ לוֹ שֶׁהוּא צָרִיךְ לִטְרֹחַ אַחֲרֵיהֶם וּלְהַשִּׁיגָם, אֲבָל אִם מְצוּיִים בְּסָמוּךְ לוֹ בָּזֶה לֹא מִקִּילִינַן כְּלָל, וְהַמְחַבֵּר חַס לְכַתְּחִלָּה לְדַעָה זוֹ וּלְכָךְ כָּתַב שֶׁטּוֹב שֶׁלֹּא לַחֲזֹר וְלִטֹּל:

(ו) שֶׁאֵינָהּ צָרְכָּהּ אֲכִילָה. דְּלְאוֹ דַּוְקָא בִּנְטִילַת יָדַיִם שַׁחֲרִית דְּשָׁקְמָה יְכוֹל לְהַתְנוֹת, דְּהוּא הַדִּין בְּכָל נְטִילָה שֶׁאֵינָהּ לְצָרְכָּהּ אֲכִילָה אַף בְּאֶמְצַע הַיּוֹם, כְּגוֹן שֶׁנָּטַל יָדָיו כְּשֶׁיָּצָא מִבֵּית הַכִּסֵּא, אוֹ שֶׁנָּטַל לְדָבָר אַחֵר זְמַן, דְּכֵיוָן שֶׁנָּטַל לְדָבָר אַחֵר וְשָׁלֹא בְּשָׁעַת אֲכִילָה, (ו) לֹא חָשׁוּ בָּזֶה מַה שֶּׁאֵין הַסְּעוּדָה סְמוּכָה לְהַנְּטִילָה: (ז) לֹא מְהֻנֵּי תְּנַאי. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁאִם נוֹטֵל יָדָיו לֶאֱכֹל וּמִתְנָה שֶׁיַּעֲשֶׂה דָּבָר אַחֵר קֹדֶם שֶׁיֹּאכַל סְעוּדָה זוֹ עַצְמוֹ זֶה לֹא מְהֻנֵּי, דְּהָא בָּעֵינַן תֵּכֶף לִנְטִילָה סְעוּדָה עַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה כְּמִסְקָנַת הַמְחַבֵּר בְּסִימָן קס"ו (ס"א). מֵיהוּ אִם נָטַל לְצָרְכָּהּ אֲכִילָה (ז) [ב]וְהִתְנָה שֶׁיַּעֲלֶה לוֹ גַּם לַאֲכִילָה שֵׁנִיָּה שֶׁיֹּאכַל בְּאוֹתוֹ יוֹם וְשָׁמַר יָדָיו (מ) גַּם כֵּן מְהֻנֵּי, דְּלֹא גָּרַע מִנָּטַל לְדָבָר אַחֵר, כֵּיוָן דַּאֲכִילָה שֵׁנִיָּה אֵין עֲכָשָׁו זְמַנָּהּ: ב (ח) וְנִזְכַּר שֶׁנָּגַע. וְהוּא הַדִּין אִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִשְּׁמִירָתוֹ צָרִיךְ לִטֹּל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ק"ע סָעִיף א' [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז)] וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה, וְאִם נָגַע בְּעוֹד הַפְּרוּסָה בְּפִיו אָסוּר לִבְלֹעַ עַד שֶׁיִּטֹּל יָדָיו [מָגֵן אַבְרָהָם (שם)]: (ט) וּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּשְׁאָרֵי מְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים שֶׁבְּגוּפוֹ יֵשׁ בָּהֶם זֵעָה, וּלְאַפּוּקֵי בַּמְקוֹמוֹת הַמְגֻלִּים כְּגוֹן פָּנָיו וּמָקוֹם הַמִּגְלָה שֶׁבְּזִרּוֹעוֹתָיו אֵין קְפִידָא וְכַמְבֹאָר בְּסִימָן ד' סָעִיף כ"א, וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה דִּינִים הַשַּׁיָּכִים לְעִנְיָנֵנוּ: (י) אוֹ שֶׁחִכֵּךְ בְּרֹאשׁוֹ.

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ד) הָרַא"ה בְּדֶרֶךְ הַבַּיִת (בית ו שער ד): (ס) ט"ז (סק"ג) וְהַגְּרַ"א: (ו) וְאַף דִּישָׁאר בְּלֹא בְּרָכָה, דִּבְשַׁעַת נְטִילָה לְבֵית הַכִּסֵּא וּכְהַאי גַּוְנָא אֵין מְבָרְכִין, וְגַם אַחַר כָּךְ פְּטוּר הוּא בְּעֵת אֲכִילָה אֵינוֹ מְבָרְכִין דְּאֵינוֹ נוֹטֵל אֶלָּא, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם, דְּאַחַר כָּךְ הוּא מִנְּטִילָה וּמְבָרְכִין, וְלָא בְּטֵל מְעוֹלָם חִיּוּב הַבְּרָכָה [אַחֲרוֹנִים]: (ו) אַף דִּבְמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) כָּתַב דְּלֹא בָּעֵינַן תְּנַאי, זֶהוּ לְשִׁיטָתוֹ דְּהַתְּנַאי הוּא מְשׁוּם כַּוָּנָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּאוֹת ד' בְּשֵׁם הָרַא"ה לְעוֹלָם בָּעֵי כַּוָּנָה, וְכֵן כָּתַב

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בשו"ע הרב (ס"א) כתב דהתנאי אינו אלא משום כוונה, ואם נטל ידיו לאכילה מועלת נטילה זו גם לאכילה אחרת אם שמר ידיו ואפילו תנאי אין צריך. **ב]** ובשו"ע הרב (שם) כתב שבאופן זה אין צריך תנאי. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"א) כתב: אבל אם אינו נוטל אלא לצורך אכילת פת שיאכל אח"כ, אסור, כי תקנת חכמים היא שתהא תיכף לנטילת ידים סעודה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם סִימָן קסד קסה

סא. בְּאֵר הַגּוֹלָה

(יא) (וּבַמְּקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים * שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מִלְמוּלֵי זֵעָה) (תשובת הרמב"ן (המיוחסות) סימן (קנ"ה) [קצ"ה]), (יב) צָרִיךְ * לַחֲזֹר וְלִטֹּל יָדָיו, (יג) וְיִבָרֵךְ (ו) עַל נְטִילַת יָדָיִם:

קסה דִּין הָעוֹשֶׂה צָרְכָיו וְרוֹצֶה לֶאֱכֹל. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א (א) אהָעוֹשֶׂה צָרְכָיו וְרוֹצֶה לֶאֱכֹל, (ב) יִטֹּל שְׁתֵּי פְּעָמִים. עַל הָרִאשׁוֹנָה מְבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר, וְעַל הַשֵּׁנִיָּה

א טוּר בְּשֵׁם רַשִׁ"י (לקוטי הפרדס ענין נטילה) וְרִ"י בַּר רַבִּי יָקָר וְהַגָּהוֹת מֵימוֹנִיּוֹת פֶּרֶק ו' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (אות ג).

בַּאֵר הַיטֵב

(ו) עַל נְטִילַת יָדַיִם. וְרַשִׁ"ל (ים של שלמה חולין פ"ח סי' מא) כָּתַב שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ וְכֵן דַּעַת הַשַּׁ"ז (סק"ה), וְצַיִן לְקַמָּן סוֹף סִימָן קע"ח בְּרַמ"א וְצַיִן מַה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר יַד אַהֲרֹן (הגב"י), וּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן קס"ה סָעִיף קָטָן א', וְצַיִן סִימָן ק"ע סָעִיף א':

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֲבָל אִם לֹא חִכֵּךְ אֶלָּא שָׁנָּגַע בְּשַׂעָרוֹתָיו אֵין צָרִיךְ נְטִילָה וַאֲפִלּוּ אִם קִנַּח בָּהֶם וְכַנַּ"ל בְּסִימָן קס"ב סָעִיף קָטָן נ"ח בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה:

(יא) **וּבַמְּקוֹמוֹת הַמְטֻנָּפִים.** צָרִיךְ לוֹמַר בַּמְּקוֹמוֹת בְּלֹא וָי"ו, וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, (ט) הוּא טַעַם לְכָל הַנַּ"ל: **(יב) צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִטֹּל.** וְכָל שֶׁכֵּן אִם נָגַע בִּמְקוֹם הַשְׁנִפָּת מַמָּשׁ, אוֹ עָשָׂה צָרְכָיו, אוֹ אֲפִלּוּ הָטִיל מֵי רַגְלַיִם וְשִׁפְשֵׁף בְּיָדָיו, כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן ק"ע (ס"א): **(יג) וְיִבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדָיִם.** וְרַשִׁ"ל (בים של שלמה חולין פ"ח סי' מא) חוֹלֵק וּסְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ מֵחֲמַת נִגְיעָתוֹ בְּאֶמְצַע סְעוּדָה בְּזֵעָה, וַאֲפִלּוּ בְּעָשָׂה צְרָכָיו בְּאֶמְצַע סְעוּדָתוֹ גַּם כֵּן סְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, אֶלָּא אִם כֵּן הָלַךְ וְהִפְלִיג בְּאֶמְצַע סְעוּדָתוֹ. וְהִנֵּה יֵשׁ הַרְבֵּה דֵּעוֹת (י) בְּאַחֲרוֹנִים אִם יֵשׁ לִנְהֹג לְמַעֲשָׂה כְּמוֹתוֹ, וְעַיִן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד"ה לחזור) שֶׁהִכְרַעְנוּ א]דִּבְעָשָׂה צְרָכָיו, אוֹ שֶׁנָּגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף מַמָּשׁ, אוֹ שֶׁהָלַךְ וְהִפְלִיג, צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם בְּבִרְכָה, אֲבָל אִם נָגַע בְּמָקוֹם הַמְכֻסֶּה סְתָם, אוֹ שֶׁהִשְׁתִּין אַף שֶׁשִּׁפְשֵׁף, צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם כַּדִּין אֲבָל לֹא יְבָרֵךְ עַיֵּן שָׁם:

א (א) הָעוֹשֶׂה צְרָכָיו. כָּתַב בְּשֻׁ"ל (שער האותיות קדושת האכילה אות עב) דְּכָל אָדָם יִבְדֹּק עַצְמוֹ לִפָּנוֹת קֹדֶם הַנְּטִילָה וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר סֵדֶר הַיּוֹם (סדר בדיקת עצמו קודם האכילה) [אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ב)]: **(ב) יִטֹּל שְׁתֵּי פְּעָמִים וְכוּ'.** דְּאִם יִטֹּל פַּעַם אַחַת (ו) וְיִבָרֵךְ מִתְּחִלָּה אֲשֶׁר יָצַר וְאַחַר כָּךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם הֲוֵי הָפְסֵק בֵּין הַנְּטִילָה לִבְרָכָתָהּ, וְאִם יְבָרֵךְ מִתְּחִלָּה עַל נְטִילַת יָדַיִם וְאַחַר כָּךְ אֲשֶׁר יָצַר (ג) הֲוֵי הָפְסֵק בֵּין בִּרְכַּת נְטִילָה לְהַמּוֹצִיא, (ג) וּלְהַנִּיחַ מִלְּבָרֵךְ בִּרְכַּת אֲשֶׁר יָצַר עַד אַחַר בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא גַּם כֵּן אֵין נָכוֹן, שֶׁחִיּוּבָהּ חָל עָלָיו מִיָּד כְּשֶׁעָשָׂה צְרָכָיו וְאֵין לְאַחֲרָהּ כָּל כָּךְ, וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים (ד) דְּצָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לִטֹּל בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹן נְטִילָה גְּמוּרָה וְרַק מְעַט מִשּׁוּם נְקִיּוּת, דְּאִי לָאו הָכִי הֲרֵי נִטְּלוּ יָדָיו בְּפַעַם הָרִאשׁוֹן וְאֵין שַׁיָּךְ לְבָרֵךְ עוֹד עַל נְטִילָה שְׁנִיָּה וְכַנַּ"ל בְּסִימָן קנ"ח סָעִיף ז'. וְדַע דְּיֵשׁ כַּמָּה פּוֹסְקִים שֶׁסְּבִירָא לְהוּ דַּאֲשֶׁר יָצַר לֹא הֲוֵי הָפְסֵק בֵּין בִּרְכַּת נְטִילָה לְהַמּוֹצִיא מִשּׁוּם דְּהֻכַל לְצָרְכָהּ מִסְתָּרֶת יָדַיִם, וְהֲוֵי כְּמוֹ גַּבֵּיל לְתוֹרָא בְּסִימָן קס"ז (ס"ו), (ה) ב]וְעַל כֵּן אִם בְּדִיעֲבַד נָטַל נְטִילָה אַחַת כַּדִּין (ו) לְשֵׁם נְטִילָה לַאֲכִילָה, יְבָרֵךְ מִתְּחִלָּה עַל נְטִילַת יָדַיִם וְאַחַר כָּךְ אֲשֶׁר יָצַר דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הַפּוֹסְקִים אֵלּוּ, (ו) וְהוּא הַדִּין לְכַתְּחִלָּה אִם הָיָה קָשֶׁה לוֹ לִטֹּל שְׁתֵּי נְטִילוֹת מִדְּחַק מַיִם וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה יִטֹּל אַחַת וִיבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם וְאַחַר כָּךְ אֲשֶׁר יָצַר. כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) דְּהָעוֹשֶׂה צְרָכָיו בְּאֶמְצַע הַסְּעוּדָה לְכַלֵּי עָלְמָא נוֹטֵל רַק פַּעַם אַחַת וּמְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם וְאַחַר כָּךְ אֲשֶׁר יָצַר, כֵּיוָן דְּאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן קע"ח (ס"ז) אִם כֵּן אֵין כָּאן הָפְסֵק, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן קמ"ו צוֹאָה וּמְקוֹם הַשְׁנִפָּת, וְרַק דְּהַרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א כָּתְבוּ דְּזֵעָה חָשִׁיב טִנּוּף לְעִנְיַן זֶה. וְהִנֵּה בְּהֵטִיל מַיִם וְשִׁפְשֵׁף גַּם כֵּן דַּעַת הַחַיֵּי אָדָם (שם) לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ

בֵּאוּר הַלָּכָה

טְמֵאִי מַתִּים וּכְעֵין זֶה מְשֻׁמָּע בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר עַיֵּן שָׁם:

*** שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם מִלְמוּלֵי זֵעָה. נִרְאֶה שֶׁנָּכוֹן לְהַזְהִיר מִלְּגַע אֲפִלּוּ בְּאֵיזֶה בֶּגֶד שֶׁיִּרְדַּע שֶׁיֵּשׁ שָׁם הַרְבֵּה זֵעָה, כְּגוֹן בְּצַד הַתַּחְתּוֹן שֶׁל הַכּוֹבַע הַמֻּנָּח עַל הָרֹאשׁ שֶׁיֵּשׁ שָׁם הַרְבֵּה זֵעָה מִן הַשַּׂעָר:**

*** לַחֲזֹר וְלִטֹּל יָדָיו וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק יג) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הָרַשַׁ"ל** (ים של שלמה חולין פ"ח סי' מא) וְהַנָּה בְּטַ"ז (סק"ה) הֵבִיא כַּמָּה רְאָיוֹת לְהַסְכִּים לִדְיָנוֹ, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר שֶׁהִרְבָּה לְהַפְלִיא עַל כָּל רְאָיוֹתָיו וְהִסְכִּים לִפְסֹק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְכֵן בְּסֵפֶר בִּגְדֵי יֶשַׁע וּבְסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ג) וּבְסֵפֶר מַשֵּׂה יְהוּדָה (סק"א) כֻּלָּם תָּמְהוּ עַל רְאָיוֹתָיו וְדָחוּ לְדִבְרֵי רַשַׁ"ל וְהִסְכִּימוּ לִפְסֹק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, אֲכָן מְצָאתִי בְּפֵרוּשׁ מְגַדִּים בְּפִתְיחָתוֹ לְהִלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר שֶׁעִקַּר דִּין זֶה אִם נָגַע בְּאֶמְצַע סְעוּדָתוֹ בְּמָקוֹם מְטֻנָּף אִם צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם תְּלוּי בְּמַחְלֹקֶת, דְּלִרַשַׁ"ל (שבת יד. ד"ה עסקניות) צָרִיךְ בִּרְכַּת עַל נְטִילַת יָדַיִם מִשּׁוּם טָרְדָּ תְּרוּמָה כִּי זֶהוּ עִקַּר הַטַּעַם [דְּיָדַיִם עַסְקָנִיּוֹת הֵן וְנוֹגְעוֹת בְּמָקוֹם הַטִּנּוֹפֶת], וּלְהָפְרוּשׁ רַבּוֹתָיו שֶׁל רַשַׁ"י וְכֵן לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם (פי"ח מ"ה טהרות פ"י מ"ח) אֵין צָרִיךְ בִּרְכָה כְּהָאי גַּוְנָא, דְּחַשָּׁשָׁא הֲוֵי שֶׁמָּא נָגַע בְּטֻמְאָה בְּרֹאשׁוֹן, וּמִשּׁוּם הָכִי יָדַיִם שְׁנִיּוֹת וְכוּ' וּמִשּׁוּם טָרְדָּ תְּרוּמָה הֻחְקְנוּ בְּחִלִּין גַּם כֵּן, וְאִם כֵּן בְּיָדַע וְנִזְהַר מִשֶּׁמָּא רַק נָגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף בְּאֶמְצַע סְעוּדָה אֵין מְבָרְכִין עַל נְטִילַת יָדַיִם עַיֵּן שָׁם, וְגַם הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל בְּפֵרוּשׁוֹ לְשַׁבָּת דף י"ד (ד"ה ת"ר) כָּתַב גַּם כֵּן מִשּׁוּם טֻמְאָה. אֲכָן לְפִי זֶה קָשֶׁה דֵּעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסָעִיף א' כָּתַב נִמְי שֶׁיִּזָּהֵר מִלְּטַנְּפָם וּמוֹכֵחַ נִמְי דְּזֵה פּוֹסֵל הַנְּטִילָה] אַחֲרֵי דִּלְרַבּוֹתָיו שֶׁל רַשַׁ"י וְכֵן הָרַמְבַּ"ם וְהָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל יִשְׁתַּנֶּה זֶה הַדִּין, אֲמָנָם כַּאֲשֶׁר נִתְבּוֹנֵן נִרְאֶה דְּאֵין תְּלוּי זֶה בָּזֶה, וְיִרְאֶה לְדַבֵּר שֶׁהָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל שֶׁכָּתַב בְּפֵרוּשׁוֹ לְשַׁבָּת בְּהָדְיָא דְּהוּא מִשּׁוּם טֻמְאָה, בְּפֹסְחִים קט"ו שָׁם (ע"כ ד"ה אדבריה) דְּמִצְרִיךְ לִטֹּל וּלְבָרֵךְ שְׁנִית כָּתַב דְּהוּא מִשּׁוּם שֶׁמָּא נָגַע בְּטִנּוּף, וְצָרִיךְ לוֹמַר לְדַעְתּוֹ דְּבָאֶמְצַע נְטִילָה לְחִלִּין מִשּׁוּם שְׁנֵיהֶם הוּא, חֲדָא מִשּׁוּם טָרְדָּ תְּרוּמָה וְהוּא מִפְּנֵי נְגִיעַת טֻמְאָה, וְגַם מִשּׁוּם נְקִיּוּת וְטָהֳרָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַסְּמַ"ג (עשין כז) וְכִדְמַשְׁמַע בִּבְרָכוֹת נ"ג (ע"ב) דְּגַם מִשּׁוּם נְקִיּוּת וּקְדֻשָּׁה הִתְקִנוּ, וְהָא דְּהִפְלִיג בְּאֶמְצַע סְעוּדָה דְּחִיֵּב לִטֹּל שְׁנִית, יָפָרֵשׁ הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל נַמִּי מִשּׁוּם שֶׁמָּא נָגַע בְּטִנּוּף [דְּטֻמְאָה אֵין מְצוּי כָּל כָּךְ, וְגַם בְּזְמַן הַזֶּה אֵין לָחֹשׁ לָזֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֵית מֵאִיר, וְהִנֵּה מָרַן הַבַּ"י בְּזְמַן הַזֶּה], וְזֶהוּ סְבָרַת הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א גַּם כֵּן דְּסְבִירָא לְהוּ לְבָרֵךְ שְׁנִית בָּזֶה, וְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ וַדַּאי סְבִירָא לְהוּ דְּבִכְלָל טִנּוּף הוּא, וּמִדְּמוֹ זֶה לְהֵטִיל מַיִם וְשִׁפְשֵׁף דְּאִיתָא בְּהָדְיָא דְּצָרִיךְ לִטֹּל שְׁנִית, וְהֵיכִי דְּאִי בִּבְרָכָה כְּמוֹ כָּל נְטִילוֹת שֶׁבַּשַּׁ"ס, וּלְפִי זֶה דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ נְכוֹנִים וְהָגוּן כֵּן יֵשׁ לוֹ עַל מִי לִסְמֹךְ, דְּהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם וְהָאַחֲרוֹנִים סְתָמוּ שָׁם כֵּן. **נַחֲזֹר לְעִנְיָנֵנוּ דְּמִי שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל כְּפִסְקֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְבָרֵךְ בְּוַדַּאי אֵין לְמִחוֹת בְּיָדוֹ,** [אַף דְּבָעֵל דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין מי שאין מצוים לפניו מים לנטילה ס"ד) וְהַפְּרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ה) כָּתְבוּ דְּיֵשׁ לָחֹשׁ לִדְבָרֵי רַשַׁ"ל, מִכָּל מָקוֹם כְּבָר הֲבָאנוּ לְעֵיל כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דְּהִסְכִּימוּ כֻּלָּן לְפִסְקֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְגַם בְּסֵפֶר נַהַר שָׁלוֹם (סק"ב) וְחֶמְדַּ מֹשֶׁה בְּסִימָן ק"ע (סק"א) דְּחוּהוּ לִרְאָיוֹתָיו שֶׁל הַשַּׁ"ז וְתָמְהוּ עָלָיו עַיֵּן שָׁם], **אֲכָן לְכַתְּחִלָּה לְמַעֲשֶׂה נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לִנְהֹג בְּהִכְרַעַת הַחַיֵּי אָדָם** (ח"א כלל מ סי"ד) **דִּבְעָשָׂה צְרָכָיו, אוֹ שֶׁנָּגַע בְּטִנּוּף מַמָּשׁ, אוֹ שֶׁהָלַךְ וְהִפְלִיג צָרִיךְ לְבָרֵךְ שְׁנִית, וְאִם נָגַע בְּשׁוּק וְיָרַק וּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים, אוֹ שֶׁחִבֵּךְ רֹאשׁוֹ, אוֹ שֶׁהִשְׁתִּין יַחֲזֹר וְיִטֹּל יָדָיו וְלֹא יְבָרֵךְ עַל נְטִילַת יָדַיִם,** [דְּבִרְבַּנוּ חֲנַנְאֵל הַנַּ"ל לֹא נִזְקַק בְּהָדְיָא זֵעָה, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּזָקָא טִנּוּף מַמָּשׁ כְּמוֹ צוֹאָה וּמְקוֹם הַשְׁנִפָּת, וְרַק דְּהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א כָּתְבוּ דְּזֵעָה חָשִׁיב טִנּוּף לְעִנְיָן זֶה. וְהִנֵּה בְּהֵטִיל מַיִם וְשִׁפְשֵׁף גַּם כֵּן דַּעַת הַחַיֵּי אָדָם (שם) לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (מ) כֵּן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה כתוב): **(י)** דִּבְטַ"ז (סק"ה) הַסְכִּים לְדַעְתּוֹ, וְכֵן הַפְּרִי מְגַדִּים (דין מי שאין מצוים לפניו מים לנטילה ס"ד) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק"י) חָשׁוּ לִדְבָרָיו לְעִנְיַן בְּרָכָה, אֲכָן בְּסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ג) וּמַשֵּׂה יְהוּדָה (סק"א) וּבְגְדֵי יֶשַׁע מֵאִיר הִסְכִּימוּ לְפִסְקֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ אַף לְעִנְיַן בְּרָכָה, וְכֵן בְּנֶהְרָ שָׁלוֹם (סק"ב) וּבְחֶמְדַּ מֹשֶׁה סִימָן ק"ע (סק"א) תָּמְהוּ עַל רְאָיוֹתָיו שֶׁל הַשַּׁ"ז: **א (ס) אַחֲרוֹנִים:** **(כ) רְצוֹנוֹ לוֹמַר וּלְכַתְּחִלָּה מִצְוָה לִיזָּהֵר לְהַסְמִיךְ הַנְּטִילָה לְפִעוּדָה:** **(נ) אֲלִיָּה רַבָּה** (סק"א): **(ד) מָגֵן אַבְרָהָם** (סק"ב) [דְּתַרְוַיְיהוּ רִאשׁוֹן שֶׁלּוֹ דָּחוּהוּ בְּתִמְהוֹנִי

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב בשם יש אומרים שאין לברך על נטילת ידים באמצע הסעודה כי לא תיקנו אלא בתחילתה אלא א"כ הפסיק סעודתו והלך להפליג בדבר אחר והיסח דעתו משמירת ידיו שצריך לחזור וליטול ולברך על נטילת ידים, כי כסעודה אחרת היא הואיל והפליג בינתיים, אבל משום נגיעה במקום הטינופת ואפילו עשה צרכיו אין לברך על נטילת ידים. ויש לחוש לדבריהם להקל בספק ברכות. ובסידור (הי"ז כתב [לענין נגיעה במקומות המטונפין]: ולענין הברכה יש מחלוקת אם יחזור ויברך על נטילת ידים, ולכן יברך בלא שם ומלכות. **ב]** ובסידור (שם) לשונו: אך מן הדין יכול לברך אשר יצר אחר ברכת על נטילת ידים ואין בזה משום הפסק בין נטילת ידים לסעודה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah